

לפרשת מסעי – תשע"ו

בנות צלפחד כמשל

הרב יחיאל וסרמן

בפרשה החותמת את ספר במדבר, עוסקת בירושת בנותיו של צלפחד. הסיפור החל בפרשת פנחס בדרישתן לקבל נחלה ועתה מגיע לסימומו המוצלח, עם נישואיהם לבני דודיהן. **"ותהנה בנו צלפחד לבני דודיהן"**.

סיפורן של בנות צלפחד מהווה סיפור קלאסי. קבוצת נשים החשות מקופחות, מגלות יוזמה ואסרטיביות מתארגנות ופונות למשה^[1] **"אבינו מת במדבר למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו, כי אין לו בן"** והן דורשות **"תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו"** וכך מתאר זאת המדרש. **"כוון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים ולא לנקבות נתקבצו כולן זו על זו ליטול עצה אמרו. לא כרחמי בשר ודם רחמי הקב"ה. בשר ודם רחמיו על הזכרים יותר מעל הנקבות. אבל הקב"ה רחמיו על הכל"**.

חכמינו ז"ל, שבחו אותן ואמרו^[2] **"יוסף חיבב את הארץ ובנותיו חבבו את הארץ"** והוסיפו להן גם תארי כבוד^[3] **"בנות צלפחד חכמניות היו"**. ובנוסף הפליגו בשבחן, שזכו לחדש הלכה בתורה ופרשה שלמה נכתבה על ידן^[4]. **"ראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן"**. ולא זו בלבד אלא אף שהקב"ה הודה לדבריהן כדברי המדרש^[5] **"יפה תבעו בנות צלפחד שכך כתובה פרשה זו לפני במקום אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו"**.

חכמתן בולטת במיוחד במתודה בה הן מציגות את תביעתן. ועל כך הן זוכות לאהדה רבה. תחילה מספר הכתוב **"ותקרבנה בנות צלפחד"** הן אינן שולחות נציגה מטעמן, אלא כל חמשת הבנות מופיעות יחד **"..... ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה"**, ולהיכן הן מגיעות **"פתח אוהל מועד"**. הן באות לבית המדרש, פתח אוהל מועד. וגם בכך יש אמירה מיוחדת. אנחנו מכירות במסורת ההלכתית והדיון צריך להיות בתוך בבית המדרש. קודם הצגת הבקשה הן מציגות את יחוסן ומדגישות שאביהן לא היה בין המורדים במשה אלא חטאו הוא אישי, **"אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו"**. ואז הן תובעות **"למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו"**. ומדגישות **"כי אין לו בן"** התביעה היא לא על רקע אישי, או כלכלי, אלא ממניע טהור, להקים יד ושם לאביהן.

שני גורמים פנו במדבר אל משה, בבקשת נחלה בארץ ישראל. הראשונים היו בני גד ובני ראובן והגורם השני בנות צלפחד. בני גד ובני ראובן פנו אל משה בנימה מנומסת ועדינה **"אם מצאנו חן בעיניך יותן לעבדיך..."** ואילו בנות צלפחד דרישתן היתה מלווה ביותר מקורטוב של תוקפנות **"תנה לנו אחוזה"**. תגובת משה לפני בני גד ובני ראובן היא קשה ואילו לבנות צלפחד תגובתו מתונה ואף אוהדת. הנצי"ב מסביר, כי השוני בתגובות נובע בכך שבני גד בקשו נחלה בעבר הירדן ואילו בנות צלפחד בקשו נחלה בארץ ישראל בתוך אחי אבינו. אולם, עיון מעמיק יותר יבהיר לנו את השוני בצורת התגובה. בני גד וראובן פנו אל משה בבקשה לקבל נחלה בעבר הירדן, שנכבשה, זה עתה ממניעים כלכליים גרידא, הם ראו רק את טובת עצמם. מקום מרעה לצאן. הקפיטליסטים החדשים חפשו דרך נוספת להתעשר. הם התעלמו מאחיהם, אשר לפנייהם מלחמה **"האחיכם יצאו למלחמה ואתם תשבו כאן"** לעומתם בנות צלפחד, פנו ממניעים טהורים, חפים מכל נגיעה אישית, הן אומרות **"תנה לנו אחוזה"** בתוך אחי אבינו (ולא אחי אבי אבינו), מנשה שחצי השבט נחל בחלקו בעבר הירדן המזרחי כלומר בארץ ישראל שטרם נכבשה. משה לא סנוור מהפניה המנומסת של בני גד וראובן והוא לא הולך שולל מדבריהם, אלא מגיב קשה. לעומת זאת הוא מתרשם עמוקות,

מפנייתם הנובעת מכאב של בנות צלפחד.

נמצאנו למדים, כי צורת הפניה היא חשובה, אך יותר חשוב, המניע האמיתי. ופעמים שצורת הפניה המנומסת באה לחפות על המניע האישי. בני גד וראובן פונים בצורה מנומסת ואומרים אם מצאנו חן בעיניך "יותן לעבדיך" אך המניעים המדריכים אותם הם אישים וכלכליים והם פסולים מבחינה לאומית. בעוד שמניעיהן של בנות צלפחד טהורות.

---

[1] במדבר, כ"ז, ג'

[2] ילקוט שמעוני, פנחס, תשע"ג

[3] בבלי, בבא בתרא, קי"ט, ב'

[4] שם, שם, שם

[5] ילקוט שמעוני, פנחס, רמז תשע"ד (ספרי, פנחס פיסקא קל"ד) לחץ כאן להכנסת טקסט לחץ כאן להכנסת טקסט לחץ כאן להכנסת טקסט לחץ כאן להכנסת טקסט לחץ כאן להכנסת טקסט לחץ כאן להכנסת טקסט